

Ankara'da Düşük Sosyoekonomik Düzeyi Olan Bir Bölgede Ergenlerin Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar Hakkındaki Bilgi Düzeyleri

The Knowledge of Sexually Transmitted Diseases among Adolescents in a Low Socioeconomic Area of Ankara

Nursel KARA ULU, Hasan DEMİR, Medine Ayşin TAŞAR, Yıldız Bilge DALLAR

Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, Ankara, Türkiye

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı 14-17 yaş grubu ergenlerin cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkındaki (CYBH) bilgi düzeylerini ve bunu etkileyen faktörleri araştırmaktır.

Gereç ve Yöntemler: Çocuk Polikliniğine başvuran 14-17 yaş arası, 527 ergene sosyodemografik özellikleri ve CYBH hakkındaki bilgilerini sorgulayan anket verildi. CYBH Bilgi Testinde "doğru" cevaplara "1", "yanlış" ve "bilmiyorum" cevaplarına "0" puan verildi.

Bulgular: Ergenlerin cinsel konuları en sık olarak (%34.0) sağlık görevlileri ile konuşmayı tercih ettikleri saptandı. "Son bir yıl içinde cinsel ilişkide bulundunuz mu?" sorusuna ergenlerin %9.3'ü "evet" yanıtı verdi.

CYBH Bilgi Testi puan ortancası 5 olarak hesaplandı; 36 ergen "0" puan aldı. Yaş ile CYBH hakkındaki bilgi düzeylerinde istatistiksel anlamlı ilişki saptandı ($p=0,001$; $r=0,232$).

Anne ve baba eğitim düzeyi, gelir düzeyi arttıkça bilgi düzeyinin arttığı saptandı ($p<0,05$). Cinsel ilişkide bulunduğunu belirten ergenlerde bilgi puanı diğer gruplara göre daha yüksek bulundu ($p<0,05$).

Sonuç: Çalışmamızda, ülkemizde cinsel deneyim yaşının düşmekte olduğu, CYBH hakkında bilgi düzeylerinin düşük olduğu ve cinsel konular hakkında eğitimi sağlık çalışanlarından, okul ve görsel basın aracılığıyla almak istedikleri saptandı. Bu nedenle ergenlerin CYBH'dan korunmak ve sağlıklı cinsel davranış geliştirebilmeleri amacı ile üreme sağlığı-cinsel sağlık konularına özgün eğitim kapsamında daha fazla yer verilmelidir. Ayrıca ülkemizde sağlık birimlerinin içinde "ergen polikliniklerinin" kurulması önemli olabileceğini düşünmekteyiz.

Anahtar Sözcükler: Ankara, Bilgi düzeyi, Cinsel yolla bulaşan hastalıklar, Eğitim, Ergen

ABSTRACT

Objective: The purpose of this study was to determine the level of knowledge about sexually transmitted diseases (STDs) of adolescents aged 14 to 17 years and to investigate the factors that affect the levels of knowledge.

Material and Methods: 527 adolescents aged 14-17 years who presented to the Department of Pediatrics were given a questionnaire about their knowledge regarding STDs and socio-demographic characteristics. "1" point was given for "correct" answers and "0" points for "incorrect" or "don't know" answers.

Results: A total of 39 newborns with hydrops fetalis were included in this study. Twenty two infants (56.4%) were diagnosed. Adolescents mostly (34%) preferred talking to healthcare professionals about sexual health issues. A "yes" answer was given to the "Did you have sexual intercourse last year?" question by 9.3% of adolescents.

The median score on the STD Information Test was 5. Thirty-six adolescents received "0" points. There was a significant relationship between the level of knowledge about STDs and age ($p=0.001$, $r=0.232$). Higher family income and parent education level were positively related to adolescents' knowledge level ($p<0.05$). The knowledge level of adolescents who previously had sexual intercourse was higher than the other groups ($p<0.05$).

Conclusion: This study determined that the age of first sexual experience is declining in our country but adolescents have little knowledge about STDs and want to receive more information on this topic via healthcare professionals, school and visual media. More attention should be focused on reproductive and sexual health issues in formal education to promote the development of healthy sexual behavior and protection from STDs among adolescents. It is also important to establish "adolescent outpatient clinics" in health units of our country.

Key Words: Ankara, Knowledge, Sexually transmitted diseases, Education, Adolescent

GİRİŞ

Cinsel yolla bulaşan hastalıklar (CYBH), genellikle akut bulgularla başlayıp kısırlık, uzun dönem hasarlar ve ölüm ile sonuçlanabilen hastalıklardır. Tıbbi ve psikolojik yönden milyonlarca kadın, erkek ve bebeği etkilemektedir. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, 2008 yılında, dünyada 15-49 yaş arası 498 milyon kişinin Chlamydia trachomatis, Neisseria gonorrhoeae, syphilis ve Trichomonas vaginalis enfeksiyonuna sahip olduğu bildirilmektedir. Türkiye'nin de içinde bulunduğu Avrupa bölgesinde yaşayan 15-49 yaş grubundaki 450 milyon kişinin 46.8 milyonunun tedavi edilebilir CYBH sahip olduğu tahmin edilmektedir (1).

Erken yaşta cinsel ilişkide bulunmak, çok eşli olmak, özel cinsel tercihlerin olması, paralı cinsel ilişki kuranlarla beraber olmak ya da onlarla ilişki kuranlar ile beraber olmak, kondom kullanmamak CTBH'ye ilişkin risk faktörleri arasında yer almaktadır (2).

Ergenlik dönemi, insanların cinselliği keşfettiği, genellikle cinsel olarak aktif hale geldikleri fakat tecrübe ve bilgilerinin yetersiz olduğu bir dönemdir. Ergenlikte yüksek riskli davranışlar olarak tanımlanan, bu dönemde ve erişkin döneminde hastalık / ölüme yol açan davranışların önemli bir kısmını cinsel yolla bulaşan hastalıklara neden olan cinsel hareketler ve istenmeyen gebelik oluşturmaktadır (3).

Evlilik öncesi ilişkiler ve erken yaşta cinsel ilişkide bulunma olasılığı gençler arasında yaygınlaşmaktadır. Ülkemizde üniversite gençleri arasında yapılan çalışmalarda cinsel ilişkide bulunan gençlerin oranları %22-33,7 arasında bildirilmektedir (4-11). Türkiye'de, Türkiye Nüfus Araştırmasının 2008 sonuçlarına göre 15-19 yaş arası ergenlerin %6'sının doğum yaptığı veya hamile olduğu saptanmıştır (12). Gençlerin bu konularda doğru kaynaklardan bilgi alamamaları ve birçok konuda yanlış bilgilencmeleri bu hastalıklarla mücadelede zorluklara neden olmaktadır. Erken dönemde gençlerin bu konularda eğitilmesi ile bu hastalıkların önlenmeleri ve var olan hastalıkların daha fazla probleme neden olmadan tedavi edilmeleri toplum sağlığı açısından önemlidir.

Ülkemizde üniversite öğrencilerinde CYBH hakkındaki bilgi düzeylerini saptamaya yönelik çalışmalar yaygın olarak yapılmasına rağmen lise öğrencilerinde yapılan az sayıda çalışma mevcuttur (13,14). Bu çalışmada ergen yaş grubunun CYBH konusundaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi amaçlandı; ayrıca bilgi düzeylerinin yaş, cinsiyet, cinsel ilişkide bulunup bulunmama ve cinsel sağlık ile ilgili eğitim alıp almama değişkenlerine göre fark göstermesi incelendi.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırma, Ekim 2011 – Nisan 2012 tarihleri arasında, Çocuk Polikliniğine akut enfeksiyon nedeni ile başvuran kronik hastalığı olmayan 14-17 yaş grubu ergenlerde yapılmış tanımlayıcı

tipte bir çalışmadır. Örneklem grubunun belirlenmesinde basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanıldı. Polikliniğe başvuran 650 ergenden 15'i çalışmaya katılmayı kabul etmemesi, 108'i de anket formunu teslim etmemesi nedeniyle çalışma dışı bırakıldı; sonuç olarak 527 ergen çalışmayı tamamladı.

Ebeveynlerinden ve kendilerinden sözlü onam alınan ergenlere 34 sorudan oluşan, uygulaması 10 dakika süren anket formu verildi. Araştırma kapsamında kendilerini rahatlıkla ifade edebilmeleri için ad ve soyadlarını belirtmeleri istenmedi. Anketin ilk bölümü demografik özellikleri ve cinsel ilişkide bulunup bulunmama, cinsel ilişki sırasında korunma yönteminin kullanılıp kullanılmaması, cinsel sağlık ile ilgili herhangi bir eğitim alınıp alınmaması ile ilgili 19 sorudan oluşmaktaydı. Cinsel temasla bulaşan hastalıklar ile ilgili bilgi testi araştırmacılar tarafından oluşturulan 13 sorudan oluşmaktaydı.

Ergenlerin CYBH Bilgi Testi "doğru" cevaplara "1", "yanlış" ve "bilmiyorum" cevaplarına "0" puan verilerek puanlandı. Bu bölümde alınan en düşük puan "0", en yüksek puan "13" olarak hesaplandı.

Uygulamanın tamamlanmasının ardından hastalara CTBH Bilgi Testi'ndeki ifadeler hakkında ayrıntılı bilgi verildi.

Verilerin analizinde SPSS 16.0 paket programından yararlanıldı ve araştırmada anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alındı. Ebeveyn eğitim düzeyi eğitim almamışlar, ilköğretim ve lise-üstü olarak üç gruba, gelir düzeyi de asgari ücret ve altı, asgari ücret üstü olarak iki gruba ayrıldı. Yaş ve CYBH Bilgi Testi puanları dağılımları Komogorov-Smirnov Z testi ile değerlendirildi; dağılımları iyi olmadığı için değerlendirmelerde nonparametrik testler kullanıldı.

BULGULAR

Çalışmaya katılan 14-17 yaş (ortalama:16.1±1.0, ortanca: 16) arası 527 ergenin %57.1'i (n= 301) kız idi. Her iki cinsiyette yaş dağılımları benzerdi. Annelerin %80.8'i, babaların %71.3'ü ilköğretim ikinci kademe ve altı eğitim almıştı Ergenlerin hepsi ilköğretim 2. kademe veya lise eğitimine devam etmekteydi. Çalışmaya katılanların hepsinin ailesinin aylık gelirleri 2,000 TL'nin altındaydı.

Ergenler cinsel konuları en sık olarak (%34.0) sağlık görevlileri ile konuşmayı tercih ettikleri saptandı. Anne/baba ile cinsel konuları konuştuğunu belirten ergenlerin oranı %34.6 bulunmasına rağmen soru "Aileniz ile cinsel konuları konuşabiliyor musunuz?" diye sorulduğunda oran %12 olarak bulundu (Tablo I). Erkekler "cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkında bilgiyi" en çok medyadan(yazılı ve görsel), kızların okuldan öğrendikleri saptandı (p=0,001).

"Son bir yıl içinde cinsel ilişkide bulundunuz mu?" sorusuna ergenlerin %9.3'ü (n=49) "evet" yanıtı verdi; "evet" diyenlerin oranı erkeklerde istatistiksel olarak daha yüksek saptandı

Tablo I: Araştırma grubunu tanıttıcı veriler (n=527).

	Toplam n=527 (%)*	Kız n=301(%)*	Erkek n=226(%)*	P
Cinsel konuları kiminle konuşursunuz?				
Sağlık çalışanı	179 (34.0)	101 (33.6)	78 (34.5)	0,001
Arkadaşlar	152 (28.8)	58 (19.3)	94 (41.6)	
Anne	150 (28.5)	135 (44.9)	15 (6.6)	
Baba	32 (6.1)	4 (1.3)	28 (12.4)	
Öğretmen	6 (1.1)	2 (0.7)	4 (1.8)	
Kimse ile konuşmam	8 (1.5)	1 (0.3)	7 (3.1)	
Aileniz ile cinsel konuları konuşabiliyor musunuz?				
Evet	63 (12.0)	44 (14.6)	19 (8.4)	0,002
Bazen	171 (32.4)	109 (36.2)	62 (27.4)	
Hayır	293 (55.6)	148 (49.2)	145 (64.2)	
Cinsel yolla hastalıkların bulaşabileceğini biliyor musunuz?				
Evet	416 (78.9)	242 (80.4)	174 (77.0)	0,342
Cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkında bilgiye sahip misiniz?				
Evet	232 (44.0)	124 (41.2)	108 (47.8)	0,131
Cinsel yolla bulaşan hastalıklardan nasıl korunabileceğini biliyor musunuz?				
Evet	214 (40.6)	106 (35.2)	108 (47.8)	0,004
Cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkında bilgiyi en çok nereden öğrenirsiniz?				
Medya	136 (25.8)	66 (21.9)	70 (31.0)	0,001
Okul	131 (24.9)	95 (31.6)	36 (15.9)	
Sağlık çalışanı	129 (24.5)	78 (25.9)	51 (22.6)	
Aile	46 (8.7)	30 (10.0)	31 (13.7)	
Arkadaşlar	46 (8.7)	15 (5.0)	31 (13.7)	
Kimse ile konuşmam	39 (7.4)	17 (5.6)	22 (9.7)	
Cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkında bilgi edinme ihtiyacı duyuyor musunuz?				
Evet	209 (39.7)	119 (39.5)	90 (39.8)	0.947
Cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkında bilgilendirme faaliyetleri yeterli midir?				
Evet	60 (11.4)	26 (8.6)	34 (15.0)	0.071
Hayır	231 (43.8)	137 (45.5)	94 (41.6)	
Bilgim yok	236 (44.8)	138 (45.8)	98 (43.4)	
Bu konuda eğitici toplantı yapılırsa katılır mısınız?				
Evet	274 (52.0)	165 (54.8)	109(48.2)	0.136
Son bir yıl içinde cinsel ilişkide bulundunuz mu?				
Evet	49 (9.3)	11 (3.7)	38 (16.8)	0.001
Hayır	389 (73.8)	255 (84.7)	134 (59.3)	
Cevap vermek istemiyorum	89 (16.9)	35 (11.6)	54 (23.9)	
Son bir yıl içinde kaç kişi ile cinsel ilişkide bulundunuz? (n=83)				
Bir	17 (20.5)	8 (2.7)	9 (4.0)	0.001
İki	18 (21.7)	8 (2.7)	10 (4.4)	
Üç ve daha fazla	48 (57.8)	16 (5.3)	32 (14.2)	
Cinsel ilişki sırasında korunma yöntemi kullandınız mı? (n= 42)				
Evet	26 (53.1)	5 (45.5)	21 (55.3)	0.001

Tablo I: Devam

	Toplam n=527 (%)*	Kız n=301(%)*	Erkek n=226(%)*	p
Cinsel ilişki sırasında en sık hangi korunma yöntemini kullandınız? (n=129)				
Prezervatif	45 (34.9)	7 (14.9)	38 (46.3)	0.001
İğne	31 (24.0)	9 (19.1)	22 (26.8)	
Hap	8 (6.2)	5 (10.6)	3 (3.7)	
Diğer	45 (34.9)	26 (55.3)	19 (23.2)	
Sizde cinsel yolla bulaşan hastalık olabilir mi?				
Evet	80 (15.2)	36 (12.0)	44 (19.5)	0.015
Hayır	248 (47.1)	156 (51.8)	92 (40.7)	
Bilgim yok	155 (29.4)	81 (26.9)	74 (32.7)	
Cevap vermek istemiyorum	44 (8.3)	28 (9.3)	16 (7.1)	
Cinsel yolla bulaşan hastalıklarla ilgili şüphemiz olursa doktora rahatlıkla başvurabilir misiniz?				
Evet	341 (64.7)	204 (67.8)	137 (60.6)	0.081
Hayır	77 (14.6)	45 (15.0)	32 (14.2)	
Cevap vermek istemiyorum	109 (20.7)	52 (17.3)	57 (25.2)	

*:Sütun yüzdesi.

($p=0,001$) (Tablo I). "Cinsel ilişki sırasında en sık hangi korunma yöntemini kullandınız" sorusuna ise ergenlerin %24.5'i ($n=129$) korunma yöntemini kullandıklarını belirtti.

Cinsel konuları ebeveyn ile konuşma, annenin eğitim düzeyi arttıkça artarken, baba eğitim düzeyi ve gelir düzeyi ile ilişkisi saptanmadı (sırası ile, $p=0,037$; $0,170$; $0,152$). Cinsel yolla hastalıkların bulaşabileceğini bilme, anne eğitim düzeyi ile etkilenmezken baba eğitim düzeyi ve gelir düzeyi ile arttığı saptandı (sırası ile, $p=0,570$; $0,002$; $0,004$).

Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar Bilgi Testi puan ortancası 5 (0-13) olarak hesaplandı; 36 ergen "0" puan aldı (Tablo II). Yaş ile CYBH hakkındaki bilgi düzeylerinde istatistiksel anlamlı ilişki saptandı ($p=0,001$; $r=0,232$). Cinsiyet ile bilgi düzeyleri arasında istatistiksel ilişki saptanmadı ($p=0,129$).

Anne ve baba eğitim düzeyi, gelir düzeyi arttıkça bilgi düzeyinin arttığı saptandı ($p<0,05$). Cinsel konuları ebeveyn ve öğretmenleriyle konuşanlar ile arkadaşlarıyla konuşanlar arasında bilgi düzeyleri arasında istatistiksel anlamlı fark bulundu ($p<0,05$); arkadaşlarıyla konuşanların bilgi düzeyleri daha yüksek saptandı. Cinsel ilişkide bulunduğunu belirten ergenlerde bilgi puanı "7", hayır diyenlerde "4", cevap vermek istemeyenlerde "3" olarak saptandı; cinsel ilişkide bulunanlarda istatistiksel olarak anlamlı yüksek bulundu ($p<0,05$).

TARTIŞMA

Ergenlik dönemi, cinselliği keşfedildiği ve riskli davranışların görüldüğü bir dönemdir. Cinsel olarak aktif olan ergenlerin cinsel istismar, CYBH ve gebelik hakkında bilgi eksikliklerinin

olması hem fiziksel hem de ruhsal sorunlara yol açabilmektedir. Bu çalışmada, CYBH hakkında ergen yaş grubunun bilgi düzeylerinin belirlenmesi amaçlandı. Çalışmamızda ergenlere yapılan ankette CYBH hakkında nitelikli bilgi düzeyinin düşük olduğu bulundu. Buna rağmen CYBH ile ilgili bilgi edinme ihtiyacı ve eğitici toplantılara katılma isteği oranı düşük saptandı. Bu bulgu ergenlerin özellikle cinsel konulara karşı çekingen olduğu ve/veya toplumsal tabular nedeniyle meydana geldiği düşünüldü.

Bu çalışmada, ergenler cinsel konuları en sık olarak sağlık çalışanları ile konuştuklarını belirtmişlerdir. Kızlar en çok anneleri ile, erkekler arkadaşlarıyla rahat konuştuklarını bildirmişlerdir. Kızların anneleri ile bu konuları konuştukları ülkemizde yapılan diğer çalışmalar ile desteklenmektedir (9,15,16). "Aileniz ile cinsel konuları konuşabiliyor musunuz?" sorusuna verilen cevap ülkemizde yapılan diğer çalışmalar ile benzer bulunmuştur (11,17). Ülkemizde yapılan araştırmalardan çıkan sonuç ailelerin cinselliği konuşmaktan kaçındığı ve gençlerin bilgi ihtiyacını diğer kaynaklardan sağladığı bulunmuştur. Ergen ve gençler esas olarak cinsel konuları arkadaş çevreleri ile konuşmayı tercih ettikleri bilinmektedir (16,18,19). Ülkemizde değişik bölgelerde yapılan çalışmalarda %45-56 oranlarında gençlerin cinsellikle ilgili ilk bilgileri arkadaşlarından aldıkları belirlenmiştir (17-19).

Öğrenim durumu kadının toplumsal konumunu belirleyen temel faktörlerden biridir ve öğrenim düzeyi yükseldikçe olumlu sağlık davranışı gösterme olasılığı artmaktadır (11,20,21). Hacettepe Üniversitesi öğrencileri ile yapılan çalışmada annelerin öğrenim düzeyi arttıkça öğrencilerin bilgi düzeyinde anlamlı şekilde artış görülmüş ancak baba öğrenim durumu ile bilgi düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (16). Çalışmamızda baba öğrenim

Tablo II: Cinsel temasla bulaşan hastalıklar ile ilgili bilgi testi'ne ilişkin cevaplar.

İfadeler	Sayı (%)*
Cinsel yolla bulaşan hastalıkların belirtileri aşağıdakilerden hangisi/hangileridir?	
Doğru cevap	173 (32.8)
Bilmiyorum	354 (67.2)
Cinsel yolla bulaşan hastalıklar kanser yapabilir mi?	
Evet	100 (19.0)
Hayır	46 (8.7)
Bilmiyorum	381 (72.3)
Cinsel yolla bulaşan hastalıklar kısırlık yapar mı?	
Evet	94 (17.8)
Hayır	56 (10.6)
Bilmiyorum	377 (71.5)
Cinsel yolla bulaşan hastalıklar karaciğer hastalığı yapar mı?	
Evet	46 (8.7)
Hayır	63 (12.0)
Bilmiyorum	418 (79.3)
Cinsel yolla bulaşan hastalıklar gebe anneden bebeğine bulaşabilir mi?	
Evet	157 (29.8)
Hayır	41 (7.8)
Bilmiyorum	329 (62.4)
Cinsel yolla bulaşan hastalıklar cinsel ilişki dışında bulaşabilir mi?	
Evet	114 (21.6)
Hayır	134 (25.4)
Bilmiyorum	279 (52.9)
Sağlıklı görünümdeki kişilerden cinsel hastalıklar bulaşabilir mi?	
Evet	216 (41.0)
Hayır	56 (10.6)
Bilmiyorum	255 (48.4)
Cinsel yolla bulaşan hastalıklar tedavi edilebilir mi?	
Evet	220 (41.7)
Hayır	62 (11.8)
Bilmiyorum	245 (46.5)
Cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunmak için ne yapılmalıdır?	
Doğru cevap	245 (46.5)
Bilmiyorum	282 (53.5)
Cinsel yolla bulaşan hastalıklardan aşı ile korunabilir mi?	
Evet	310 (58.8)
Hayır	217 (41.2)
HIV-AIDS nedir ?	
Doğru cevap	273 (51.8)
Bilmiyorum	254 (48.2)
HIV bulaşma yolları nelerdir ?	
Doğru cevap	283 (53.7)
Bilmiyorum	244 (46.3)
HIV'den korunma yolları nelerdir?	
Doğru cevap	249 (47.2)
Bilmiyorum	278 (52.8)

*:Sütun yüzdesi.

düzeyi ile ilişki bulunmazken anne öğrenim düzeyi ile anlamlı ilişki bulundu.

Ülkemizde yapılan farklı çalışmalarda da üniversite öğrencilerinin CYBH konusunda çok fazla bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür (8,11,15,18).

Araştırmaya alınan ergenlerden cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar konusunda bilgilerinin olmadığını ifade edenler oldukça yüksek saptandı. Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar konusunda yeterli bilgisi olmayan bireylerin cinsel ilişkide bulunuyor olmaları, bu hastalıklara yakalanma riskini artırmaktadır.

Kocaeli'nden lise çağındaki çocuklarda yapılan bir çalışmada cinsel ilişkide bulunma oranı %22.1 olarak saptanmıştır (13). Ankara'da yapılan 10-19 yaş arası kızlarda yapılan bir çalışmada kızların %13.3 'ü cinsel deneyimleri olduğunu bildirmiştir (17). Ülkemizde yapılan farklı çalışmalarda üniversite öğrencilerinde cinsel ilişkide bulunma sıklığının %12.4 ile %52 arasında değiştiği görülmektedir (4,6,8,15). Yurtdışından yapılan çalışmalarda aynı yaş grubunda %25-54 oranları bildirilmektedir (21-23). Araştırmamızda bu sıklık diğer çalışmalara göre daha düşük oranda bulunmuştur. Bunun nedeninin çalışmaya alınan grubun yaş ortalamasının diğer çalışmalara göre daha küçük olması ve anket yapılırken hastanede velisiyle birlikte bulunan ergenlerin sağlıklı bilgi vermemesine bağlı olabileceğini düşünmekteyiz. Ayrıca ergenlere soru farklı şekilde sorulduğunda çok daha yüksek oranlar saptanmaktadır. Cinsel ilişkide bulunma oranları yaş göz önüne alındığında hiç de önemsenmeyecek düzeylerde olduğu görülmektedir.

CYBH'dan birinci sorumlu cinsel ilişki olmasına rağmen riski arttıran davranış biçimleri de vardır. Bunlardan bazıları birden fazla cinsel eşe sahip olmak, seks işçileri ile ilişkide bulunmak veya cinsel eşin birden fazla cinsel eşinin olmasıdır. Tüm bu davranış biçimleri çok eşlilik olarak adlandırılmakta ve CYBH için tehlike oluşturmaktadır (13). Araştırmamızda cinsel ilişkide bulunanların yüksek oranda çok eşli olduğu görüldü.

Cinsel ilişki sırasında korunma yöntemi kullanan ergenlerin oranı %53.1 olup bunların sadece %34.9'u kondom kullanmıştır. Ayrıca ergenlerin sadece %46.5'i cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunma yöntemlerini doğru bilmıştır. Lise öğrencilerinde yapılan bir çalışmada da son ilişkide kondom kullanım oranı %48.6 bulunmuştur (4). Uzun ve ark.nın (24) Meslek Yüksek Okulunda yaptıkları bir çalışmada çalışmaya katılanların %76.8'i kondomu CYBH korunma yöntemi olarak belirtmişlerdir. Özkan ve ark. (9), Tıp Fakültesi 1. ve 6. sınıf öğrencilerinde yaptıkları çalışmada da CYBH korunma yöntemi olarak kondom kullanımı sırası ile %54.5 ve %70.3 oranlarında bulunmuştur. Aynı çalışmada esas olarak erkeklerde doğum kontrol yöntemi olarak kondom kullanımı %89-80 oranlarında saptanmıştır. Kaymak ve ark. (18) tarafından yapılan bir çalışmada üniversite öğrencileri arasında doğum kontrol haplarının CTBH'lere karşı koruyucu olabileceğini düşünenler bulunmaktadır. Bu çalışmalar, ergenler dışında üniversite gençlerinin de CYBH korunma yöntemleri hakkında bilgi düzeylerinin düşük olduğunu ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar açısından yüksek riskte olduklarını göstermektedir.

Cinsel yolla bulaşan hastalıkların belirtileri, başka hastalığa ve infertiliteye yol açma riski, bulaşma yolları ve korunma yolları sorulduğunda ergenlerin bilgi düzeylerinin düşük olduğu saptandı.

Nijerya'da üniversite öğrencileri ile yapılan 1999 ve 2012 yıllarında yapılan iki ayrı çalışmada, öğrencilerin %92'sinin cinsel deneyimlerinin olduğu ve HIV/AIDS'in (Human İmmunodeficiency Virus/Acquired Immune Deficiency Syndrome) geçiş yolu ve semptomları hakkında yeterli bilgi sahibi olduğu belirlenmiştir (23,25). Tayland'da üniversite öğrencilerinde yapılan bir çalışmada da HIV/AIDS hakkında bilgi düzeylerinin, farkındalığın ve korunma yöntemlerinin yüksek düzeyde olduğu bildirilmektedir (26). Şili'de ergenlerde yapılan bir çalışma da insan papilloma virüsü hakkında ki doğru bilgi düzeylerinin %68-78 oranlarında olduğu belirtilmektedir ve seksüel aktif olanlarda daha yüksek bilgi düzeylerinin olduğu bildirilmektedir (27). Bu çalışmalar ile yurt dışında özellikle CYBH, HIV/AIDS'in yaygın görüldüğü ülkelerde ergenlerin ve üniversite gençlerinin bu konu hakkındaki bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bizim çalışmamızda CYBH ile ilgili bilgi düzeyi çok düşük bulundu. Bunun esas nedeninin yaş ortalamasının düşük olması (yaş ortalaması:16.1), aile içi CYBH eğitim düşük olması ve sosyoekonomik düzeyi düşük olmasına bağlıdır.

Ergenler cinsel konuda daha çok sağlık çalışanlarından, okuldan ve görsel basın aracılığıyla eğitim almak istediğini belirtmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlardan korunmak ve bireylerde sağlıklı cinsel davranış geliştirebilmek amacı ile üreme sağlığı-cinsel sağlık konularına örgün eğitim kapsamında daha fazla yer verilmelidir. Ayrıca yaygın eğitim programlarıyla tüm gençler, anne-baba adayları ve ebeveynler bu konuda eğitilmelidir. Ergenlerin eğitilmesi ilerdeki ebeveynlerin eğitilmesi anlamına gelir.

Çalışmamızda, ülkemizde cinsel deneyim yaşı düşmekte olduğu, CYBH hakkında bilgi düzeylerinin düşük olduğu ve cinsel konular hakkında eğitimi sağlık çalışanlarından, okuldan ve görsel basın aracılığıyla almak istedikleri saptandı. Bu nedenle CYBH için daha çok risk altında olan ergenlerin CYBH'dan korunmak ve sağlıklı cinsel davranış geliştirebilmeleri amacı ile üreme sağlığı-cinsel sağlık konularına örgün eğitim kapsamında daha fazla yer verilmelidir. Ayrıca ülkemizde sağlık birimlerinin içinde "ergen polikliniklerinin" kurulması önemli olabileceğini düşünmekteyiz.

KAYNAKLAR

1. World Health Organization. Global incidence and prevalence of selected curable sexually transmitted infections – 2008. Erişim: www.who.int/reproductive.
2. Bulut A. Cinsel temasla bulaşan hastalıklarda görülen risk faktörleri ve davranış modelleri. In: Ağaçfidan A, Anđ Ö (eds). Cinsel Temasla Bulaşan Hastalıklar. İstanbul: Türk Mikrobiyoloji Cemiyeti, 1999; 53-61.

3. Methodology of the youth risk behavior surveillance system - 2013. Division of Adolescent and School Health, National Center for HIV/AIDS, Viral Hepatitis, STD, and TB Prevention, CDC. MMWR Recomm Rep 2013;62(RR-1):1-23.
4. Siyez DM, Siyez E. Üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklara ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesi. Türk Üroloji Dergisi 2009;35:49-55.
5. Özalp S, Tanır HM, Ilgın H, Karataş A, Ilgın B. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp ve Mühendislik Fakültesi Öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve aile planlaması konusundaki bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi. Düzce Tıp Dergisi 2012;14:18-21.
6. Deniz Ü, Kurt M, Önder ÖR, Acuner AM. Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar konusundaki üniversite öğrencilerinin görüşleri. Türk HIV/AIDS Dergisi 2004;7:63-8.
7. Coşkun ZE, Ertaş S, Yıldız G, Yıldırım N. Üniversite öğrencilerinde üreme sağlığı konularına yönelik algı, tutum ve riskli davranışlar. Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2006;19 (Ek-MaSCO 2006'da Sunulan Bildiriler). Erişim: http://mmj.dergisi.org/pdf/pdf_MMJ_404.pdf
8. Yurdakul M, Çelik T, Güneylı H, Tokgöz E. Mersin Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklara ilişkin bilgilerinin değerlendirilmesi. Sağlık ve Toplum 2005;15:106-11.
9. Özcan S, Aras Ş, Şemin S, Orçin E. Dokuz Eylül Tıp Fakültesi öğrencilerinin cinsel tutum ve davranış özellikleri. Dokuz Eylül Tıp Fakültesi Dergisi 2004; 18: 27- 39.
10. Ögel K, Eke CY, Erdoğan N, Taner S, Erol B. İstanbul'da gençler arasında cinsellik araştırması raporu. Yeniden Yayın. No:16. İstanbul, 2005. <http://www.ogelk.net/Dosyadepo/cinsellikrapor.pdf>.
11. Demirtaş B. Bir üniversitenin eczacılık fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklara ilişkin bilgileri. Türk HIV/AIDS Dergisi 2005; 13:13-8.
12. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, TNSA-2008. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Erişim : www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2008/
13. Kara B, Hatun Ş, Aydoğan M, Babaoğlu K, Gökçalp AS. Kocaeli ilindeki lise öğrencilerinde sağlık açısından riskli davranışların değerlendirilmesi. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi 2003; 46: 30-7.
14. Topbaş M, Çan G, Kapucu M. Trabzon'da bazı liselerdeki adolesanların aile planlaması ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkındaki bilgi düzeyleri. Gülhane Tıp Dergisi 2003;45:331-7.
15. Karabulutlu Ö, Kılıç M. Üniversite öğrencilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2011;14: 2.
16. Sevil Ü, Karaca Ertem G, Kavlak O, Çoban A, Atan Ünsal Ş. Hemşirelik Yüksekokulu birinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinin cinselliğe bakış açıları ve cinsel eğitim konusundaki düşüncelerinin karşılaştırılması. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi 2004;20:11-22.
17. Biri A, Korucuoğlu Ü, Yılmaz E, Şimşek Ç, Aksakal N, İlhan M. Adölesan kızların cinsel bilgi gereksinim durumlarının belirlenmesi. Türk Jinekoloji ve Obstetrik Dergisi 2007;5: 104-7.
18. Kaymak Y, Açikel CH, Göçgeldi E, Güleç M, Şimşek I. Üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkında bilgi düzeylerinin saptanması. Türkiye Klinikleri Dermatoloji Dergisi 2006;16:153-9.
19. Kılıç NH, Nurcan EK. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin sigaraya yönelik bilgi, tutum ve davranışları. Sağlık Bilimleri Dergisi 2006;15:87.
20. Harding AK, Anadu EC, Gray LA, Champeau DA. Nigerian university students' knowledge, perceptions, and behaviours about HIV/AIDS: are these students at risk? JR Soc Promot Health 1999;119:23-31.
21. Warren CW, Santelli JS, Everett SA, Kann L, Collins JL, Cassell C, Morris L, Kolbe LJ. Sexual behavior among U.S. high school students, 1990-1995. Fam Plann Perspect 1998;30:170-2.
22. Richter DL, Valois RF, McKeown RE, Vincent ML. Correlates of condom use and number of sexual partners among high school adolescents. J Sch Health 1993;63:91-6.
23. Isiugo-Abanihe UC, Erinosh O, Ushie B, Aderinto A, Sunmola G, Joseph R. Age of sexual debut and patterns of sexual behaviour in two local government areas in Southern Nigeria. Afr J Reprod Health 2012;16:81-94.
24. Uzun E, Kişioğlu M. SDU Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Keçiborlu Eğitim ve Araştırma bölgesi çalışmaları. Bir meslek yüksek okulunda okuyan öğrencilerin cinsel yolla bulaşan hastalıklarla ilgili bilgi durumları. SDÜ Tıp Fak Derg 2007;14:7-12.
25. Unadike BC, Ekrikpo UE, Bassey EA. Awareness, knowledge and perception of HIV/AIDS and sexual behaviour amongst pre-clinical, medical students in a Nigerian university. Niger J Med 2012;21:272-6.
26. Durongritichai V. Knowledge, attitudes, self-awareness, and factors affecting HIV/AIDS prevention among Thai university students. Southeast Asian J Trop Med Public Health 2012;43:1502-11.
27. Urrutia MT, Concha X, Riquelme G, Padilla O. Knowledge and preventive behaviors related to cervical cancer and human papilloma virus in a group of Chilean adolescents. Rev Chilena Infectol 2012;29:600-6.